The Role of CAFCASS
Safeguarding and promoting the welfare of children involved in family court proceedings

Rôl CAFCASS
Diogelu a meithrin lles plant sy'n rhan o achosion llys teulu

(Welsh)

Beth yw CAFCASS?

Mae'r Gwasanaeth Cynghori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd - CAFCASS – yn diolgelu[1] a meithrin lles plant sy'n rhan o achosion llys teulu. Gweithredwn drwy fedrusrwydd proffesiynol, profiad a brwdfrydedd ein swyddogion. Mae'r rhan fwyaf o'n swyddogion yn gyflogedig gan CAFCASS, ond mae rhai yn gweithio yn hunangyflogedig ar ein rhan. Gweithiwn mewn llysoedd teulu yn unig. Nid yw'r rhain yn llysoedd troseddol.

[1] Mae Deddf Plant 2004 yn rhoddi dyletswydd statudol ar gyrff a gwasanaethau sy'n gweithio gyda phlant, i wneud trefniadau i ddiogelu a meithrin lles plant, yn enwedig o ran bod yn iach, aros yn ddiogel, mwynhau a chyflawni, gwneud cyfraniad cadarnhaol ac ennill ffyniant economaidd.

Beth mae CAFCASS yn ei wneud?

Ein gwaith ni yw diogelu a meithrin lles plant sy’n rhan o achosion llys teulu. Mae’n swyddogion yn gweithio gyda phlant a’u teuluoedd, gan wneud yn siwr bod lleisiau’r plant i’w clywed, a bod eu anghenion yn cael eu cyflawni. Y prif fathau o achosion lle bydd y llysoedd yn gofyn am ein cymorth yw:

- pan fydd rhieni yn gwahanu neu’n ysgaru, a heb ddod i gytundeb ar drefniadau i’w plant

- pan fydd y gwasanaethau cymdeithasol[2] yn ymwneud â’r achos, a lle mae posibilrwydd bydd plant yn cael eu symud o ofal eu rhieni er mwyn eu diogelwch

- pan allai plant gael eu mabwysiadu.

Mae CAFCASS yn annibynnol ar y llysoedd, y gwasanaethau cymdeithasol, awdurdodau addysg ac iechyd, a phob asiantaeth debyg.

Beth yw rolau gwahanol swyddogion CAFCASS?

Mae rôl ein swyddogion yn dibynnu ar y math o achos, ac ar beth yn union mae’r llys yn gofyn iddynt wneud. Mae pedair prif rôl:

- Mae Adroddwyr Plant a Theuluoedd yn cymryd rhan pan nad yw rhieni sy’n ysgaru neu’n gwahanu wedi gallu dod i gytundeb ar y trefniadau i’w plant. Weithiau mae modd dod i gytundeb heb gynnwys y llys ymhellach, ond os nad yw hyn yn bosibl, efallai bydd yr Adroddwr Plant a Theuluoedd yn gwneud mwy o waith mewn ymdrech i ddatrys y mater, neu yn gwneud ymholiadau ac ysgrifennu adroddiad i’r llys.

---

[2] Yn y daflen hon, mae’r term ‘gwasanaethau cymdeithasol’ yn cyfeirio at waith yr awdurdodau lleol wrth iddynt ymgymryd â’u gweithgarwch gwasanaeth cymdeithasol, yn enwedig gofal cymdeithasol dros blant.

- Mae Gwarcheidwaid Plant yn cynrychioli lles plentyn yn ystod achosion sy'n cynnwys y gwasanaethau cymdeithasol, a phan fydd mabwysiadu'n cael ei wrthwynebu

- Mae Swyddogion Adroddiad yn sicrhau bod rhieni'n deall beth mae mabwysiadu'n ei olygu iddyn nhw a'u plentyn, ac yn cadarnhau a ydynt yn cytuno iddo neu beidio.

- Mae Gwarcheidwaid ad Litem yn cael eu penodi gan y llys o bryd i'w gilydd mewn achosion pan nad yw rhieni sy'n ysgaru neu'n gwahanu wedi llwyddo i ddod i gytundeb. Dim ond os oes anhawster arbennig yn yr achos fydd hyn yn digwydd. Mae'r plentyn yn dod yn rhan o'r achos, a rôl y Gwarcheidwad ad Litem yw cynrychioli hawliau a lles y plentyn yn neilltuol.

Beth sydd gan y gwahanol rolau yn gyffredin?

Mae pob rôl yn cynnwys rhywfaint o'r canlynol, neu'r canlynol i gyd:

- cadw golwg arbennig allan am y lles gorau i'r plentyn
- sefyll o blaid y manteision hyn
- gwneud ymholiadau perthnasol
- ysgrifennu adroddiad i'r llys.

Un rhan bwysig o waith pob swyddog yw treulio amser yn siarad gyda phlant, a gwrando arnynt, er mwyn darganfod beth maent yn feddwl ac yn deimlo.

Sut mae CAFCASS yn gwybod beth sydd orau i blant?

Mae ein swyddogion ni yn hyfforddedig ac yn brofiadol mewn gwaith gyda phlant a theuluoedd.

Ydy'r hyn mae pobl yn ddweud wrth CAFCASS yn cael ei gadw'n gyfrinachol?

Gall unrhyw wybodaeth roddwch chi i swyddog CAFCASS gael ei gynnwys yn yr adroddiad, a gall yr wybodaeth gael ei drosglwyddo ymlaen i ddiben arall. Ar adegau, er enghraifft, mae'n rhaid trosglwyddo gwybodaeth i asiantaeth arall os oes pryder yng nglŷn â diogelu plentyn. Yn ychwanegol, mae gennym hawl i wneud gwaith ymchwil er lles plant a theuluoedd. Mae'n bosibl bydd eich gwybodaeth hefyd yn cael ei ddefnyddio'n ddienw o fewn y fath waith ymchwil.

Fydd y llys yn gwneud beth mae'r plentyn ei eisiau?

Bydd adroddiad y swyddog bob amser yn esbonio i'r llys beth yw dymuniadau a theimladau y plentyn. Bydd hyn yn un o'r elfennau fydd y llys yn ei ystyried, ond nid yw yn golygu bydd y llys bob amser yn gwneud yr hyn y mae'r plentyn yn ei ddymuno. Bydd y llys yn gwneud beth mae'n feddwl fydd orau i'r plentyn.

Ydy'r llys bob amser yn dilyn cyngor swyddog CAFCASS?

Y llys sy'n penderfynu, ond mae'r llys yn cymryd sylw gofalus o beth sydd gan ein swyddog i ddweud. Os na fydd y llys yn cydweld â'r hyn mae'r swyddog yn ei argymell, bydd yn egluro pam.

Ydy fy marn i'n cyfri?

Rydyn ni'n croesawu adborth yng nglŷn â'n holl wasanaethau a gweithgareddau, gan bod hyn yn elfen bwysig er mwyn i ni ddatblygu a gwella'n gwasanaeth. Byddwn yn falch o glywed gan bawb sy'n defnyddio ein gwasanaeth – yn blant a phobl ifanc, rhieni, perthnasau, llysoedd neu asiantaethau eraill.

Gallai'r adborth hwn gynnwys:

- **Sylwad** ar ein polisïau neu arferion gwaith, neu unrhyw agwedd arall o'r gwasanaeth
- **Canmoliaeth** ar ein gwaith, neu ynghylch swyddog unigol;
- **Cwyn** am unrhyw agwedd o'ch cyfathrach â ni.

Fe wnawn ni gofnodi, arolygu ac adolygu pob sylwad, canmoliaeth a chwyn yn ymwneud â'n gwasanaethau, a chyhoeddi'r canlyniadau yn ein Adroddiad Blynyddol.

Mae'n bosibl byddwn ni'n cysylltu â chi i gael eich barn ar ôl diwedd yr achos, er mwyn datblygu'n gwasanaethau, ac i hybu gwaith ymchwil.

Sut mae adborthi sylwadau a chanmoliaeth?

Anfonwch unrhyw sylwad neu ganmoliaeth (yn ysgrifenedig os yn bosibl) i'r swyddog dan sylw, neu at reolwr lleol CAFCASS i'r cyfeiriad ar gefn y daflen hon. Gallech hefyd anfon eich sylwad neu'ch barn drwy e-bost i'n swyddfa genedlaethol, i yourviews@cafcass.gov.uk.

Ar ddiwedd eich achos, gallwch ofyn am gyfarfod adborth gyda'r swyddog oedd yn delio â'ch achos, neu gyda'i r(h)eolwr.

Beth os ydw i'n anhapus â gwasanaeth CAFCASS?

Ein nod yw cynnig gwasanaeth o safon uchel ym mhob achos llys teulu, a rhoddi llais i blant ar adeg dyngedfennol yn eu bywydau. Mae'n bwysig i ni wybod pan fo defnyddwyr y gwasanaeth yn credu na wnaethom gyrraedd y nod hwn.

Mae gennym broses gwyno, wedi ei gynllunio i wneud yn sicr ein bod yn delio â chwynion mor gyflym, theg ac effeithiol ag yn bosibl. Mae rhagarweiniad i'r broses gwyno yn dilyn, ac mae eglurhad manwl o'r broses wedi ei osod allan

mewn llyfryn i ddefnyddwyr y gwasanaeth[3]. Mae'r llyfryn hwn ar gael o swyddfa leol CAFCASS, neu gallwch ei gyrchu drwy adran *Gwybodaeth* ein gwefan: www.cafcass.gov.uk.

Beth os ydw i eisiau cwyno?

Yn y lle cyntaf, dylech adael i'r swyddog CAFCASS perthnasol wybod bob tro byddwch chi'n anhapus am unrhyw agwedd o'r gwasanaeth. Mae'n bosibl bydd modd i ni ddatrys y broblem. Dewis arall yw gofyn am gyfarfod adborth ar ddiwedd eich achos, fel ddisgrifiwyd ar y dudalen flaenorol.

Os nad ydych chi eisiau gwneud hyn, ac eisiau mynd ymlaen i wneud cwyn, dylech gysylltu â rheolwr swyddfa leol CAFCASS mor fuan ag sy'n bosibl, gan gadw sylw ar y cyfnodau a ganiateir i gyflwyno cwyn (gweler y dudalen ddilynol).

Os ydych chi'n anghydweld â chynnwys yr adroddiad, mae'n well crybwyll hyn yng ngwrandawiad y llys, fel rheol.

Nid yw'n bosibl newid canlyniad penderfyniad y llys drwy wneud cwyn at CAFCASS*. Os ydych chi'n anghydweld â phenderfyniad y llys, bydd yn rhaid i chi gymeryd cyngor cyfreithiol yng nglŷn ag unrhyw apêl allai gael ei wneud yn erbyn penderfyniad y llys.*

Mae'n bwysig i chi nodi bod terfyn ar y cyfnod pan fydd CAFCASS yn fodlon derbyn cwynion. I oedolion, mae hyn o fewn tri mis i'r adeg pan ddigwyddodd yr achlysur neu'r helynt. Gweler y llyfryn *Mae'ch Barn Chi'n Cyfri* am fanylion llawn terfynau'r cyfnodau hyn.

Gallwch ddisgwyl cydnabyddiaeth o fewn pum diwrnod gwaith bod CAFCASS wedi derbyn eich cwyn.

---

[3] Your Views Count – How to make a comment, compliment or complaint about our work

Gallwn dderbyn cwynion gan blant unrhyw bryd. Bydd cefnogaeth gan adfocad annibynnol ar gynnig drwy gydol y broses i blentyn sydd eisiau gwneud cwyn.

Diogelwch plant

Byddwn yn ymgymryd â phrofion gyda asiantaethau eraill er mwyn darganfod os yw plant yn berygl o ddioddef niwed sylweddol. Mae hyn yn cynnwys achosion lle mae plant wedi gwylio trais yn y cartref. Rhedwn arbrofion cyffredin gyda'r heddlu, y gwasanaethau cymdeithasol, a'r Cofrestr Diogelu Plant. Byddwn yn gadael i chi wybod os oes angen rhedeg arbrofion pellach gyda asiantaethau ychwanegol (e.e. meddygon teulu, ysgolion). Defnyddir gwybodaeth wrth baratoi adroddiad i'r llys, ac mae'n bosibl bydd gwybodaeth hefyd yn cael ei rannu â'r gwasanaethau cymdeithasol.

Ni wnawn gefnogi trefniadau sy'n dodi diogelwch plant neu bobl ifanc a'u gofalwyr mewn perygl.

Amrywioldeb

Ein nod yw amddiffyn anghenion unigol plant, a pharchu a gwerthfawrogi'r gwahanol gymunedau lle mae nhw'n tyfu i fyny. Byddwn yn cofnodi ac yn arolygu gwybodaeth yn ymwneud ag amrywioldeb defnyddwyr ein gwasanaeth – fel tarddiad ethnig, iaith ac anghenion arbennig – er mwyn i ni wella safon ein gwasanaeth i blant a theuluoedd yn gyson. Mae'r wybodaeth hon hefyd yn gymorth i ni gefnogi cydraddoldeb hiliol a mynediad i wasanaethau, fel sy'n ofynnol o dan Reoliadau Deddf Cysylltiadau Hiliol 2000, Deddf Gwahaniaethau ar Sail Anabledd 1995 a Deddf yr Iaith Gymraeg 1993.

Gwybodaeth

Mae'n modd o hel a thrin gwybodaeth, a'i gyhoeddi, yn cael ei reoli gan ddeddfwriaeth. Gallai'r canlynol fod o ddiddordeb i chi:

- Mae natur ein gwaith yn golygu bod yn rhaid i ni drin gwybodaeth bersonol am ddefnyddwyr ein gwasanaeth. Ymgymerwn â'r holl weithgaredd yma yn gyson â Deddf Gwarchod Data 1998. Mae'n cofnod ni yn y Gofrestr Gwarchod Data i'w weld o dan www.cafcass.gov.uk

- O dan y Ddeddf Gwarchod Data, mae'r hawl gennych i ofyn am gopïau o'r wybodaeth a gadwn ni amdanoch chi

- Rydyn ni'n addo darparu gwybodaeth am ein gwasanaeth, yn unol â Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

Am fwy o fanylion ar ein cydweithrediad â'r Ddeddf Gwarchod Data neu'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, ewch i adran *Gwybodaeth* ein gwefan, o dan www.cafcass.gov.uk neu cysylltwch â'ch swyddfa CAFCASS leol.

Mae'n gwefan hefyd yn cynnwys mwy o wybodaeth am holl gwmpas ein gwasanaethau.

V3-05